

Aktuell Hållbarhet 2023-03-24

REPLIK TILL TOBIAS KLUGE, SVEMIN

Christer Haagman, juridisk talesperson för Aktion Rätta Vättern förtydligar sin kritik av förslaget till flyttad Natura 2000-prövning av gruvor. Till vänster LKAB:s vd och koncernchef Jan Moström och energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) efter stort fynd av sällsynta jordartsmetaller i Kiruna.

Tobias Kluge från Svemin har läst men vill inte förstå vad jag skriver i AH om Natura 2000-utredningens magplask:

1. Karlströms utredning behåller dubbelprövningen. Dels på grund av att utredningen inte lyckas stryka samtliga paragrafer i minerallagen som kräver hänsyn till Natura 2000, dels på grund av att stora delar av miljöprövningen blir kvar i samband med Bergsstatens prövning av platsens lämplighet i övrigt.
2. Den dubbla miljöprövning bör avskaffas i enlighet med [Helén Leijons utredning](#) om innovationskritiska metaller från 2022 (precis som Naturvårdsverket föreslog redan 2017).

Kluge skriver:

”Det är inte korrekt som Haagman anger att mark- och miljödomstolen enbart kan ställa villkor för verksamheten.”

Det säger jag inte heller. Det är Tobias Kluges chef Maria Sunér som skriver att så ska det gå till. [Det står på Svemins hemsida](#). Och så fungerade det ofta förr eftersom domstolarna inte får tillämpa 3 och 4 kapitlet när det gäller platsens lämplighet. Där har ju Bergsstaten redan fattat beslut i och med bearbetningskoncessionen.

Men nu när Sverige har implementerat EU:s direktiv är detta en osäker strategi för gruvbolagen. Nu måste svenska myndigheter rätta sig efter prejudikat som till exempel Weserdomen (förbud att kraftigt förorena vatten) och Bungedomen (krav på vetenskapligt underlag och helhetsbedömning). Dubbelprövningen som Karlströms utredning – och Svemin – vill behålla kan komma att stå gruvbolagen dyrt när risken ökar för bakslag längre fram i prövningen.

Varför motsätter sig gruv-lobbyn förslaget att föra bort all miljöprövning från Bergsstaten trots att det skulle innebära slutet för dubbelprövningen och ge möjlighet till en snabbare och mer rättssäker hantering? Något som vore bra för bolagen och ännu bättre för alla som påverkas, till exempel folk i Vätterbygden som nu i drygt ett decennium oroas för följderna av ett Norra Kärr-projekt.

Tobias Kluge levererar svaret: det gäller *”att tidigt få ett så säkert besked som möjligt om en påträffad fyndighet kan utvinnas.”* Platsen ska alltså på tidigt stadium pekas ut av Bergsstaten som miljömässigt lämplig endast med stöd av antaganden om marken och vattnet. Kluge pratar som om det gick att fixa *”kosmetiska”* prövningar. Men den tiden är förbi då gruvprojekt kan hanteras på det sättet. Bergsstaten bör istället koncentrera sig på en ekonomisk och geologisk kontroll av projektet.

I februari i år rapporterade SGU/Naturvårdsverket att [drygt 500 000 ton REE finns i gruvavfall runt om i Sverige](#), lika mycket som i hela Norra Kärr. Enligt USGS (USA:s motsvarighet till SGU) är de kända tillgångarna i världen 130 000 000 ton, alltså **tvåhundrasextio** fyndigheter av Norra Kärrs storlek. Brytningen i Kina utgör numera ca 60-70 % av världsproduktionen. Kina är idag nettoimportör. Beroendet av Kina handlar istället om den fortsatta värdekedjan med anrikning och vidareförädling till färdiga produkter som permanentmagneter m.m. Den som på allvar vill minska beroendet av diktaturstater (och inte längre bara köpa där det är billigast) måste satsa på industriell vidareförädling – inte skapandet av nya läckande avfallsberg.

Slutsats: Dubbelprövningen bör tas bort och Norra Kärr och Vättern kan vila i frid.

Christer Haagman

Miljökonsult, juridisk talesperson för Aktion Rädda Vättern